

для діяльності експертних підрозділів, науково-методичного забезпечення їх роботи.

На сьогоднішній день дактилоскопія продовжує розвиватися, знаходячи нові удосконалені способи і прийоми виявлення і вилучення слідів. Також науковці продовжують розробляти способи об'єднання слідів в єдину базу даних, що, в свою чергу, буде сприяти більш швидкому розслідуванню злочинів. В Україні існує велика кількість різноманітних засобів і методів, які застосовуються на місці події для виявлення слідів рук.

Список використаних джерел

1. Философия и методология науки: Учеб. пособ. / Под ред. В.И. Купцова. – М.: Аспект Пресс, 1996. – 551 с.
2. Криміналістика: Підручник / [Біленчук П.Д., Дубовий О.П., Тимошенко П.Ю., Салтевський М.В.]. – Київ: АТІКА, 1998. – 416 с.
3. Кобзар С.І. Криміналістичне дослідження слідів рук людини (праксіологічний аспект): [Монографія] / С.І. Кобзар, М.Я. Сегай. – Луганськ: РВВ ЛДУВС, 2006. – 208 с.
4. Гейндль Р. Дактилоскопия и другие методы уголовной техники в деле расследования преступлений / Роберт Гейндль, В.В. Шпеер; под ред. А.И. Крюкова. – М.: Гостехиздат, 1927. – 332 с.
5. Xiang-Xin, Z. The historical Application of Hand Prints in Chinese Litigation/ Z.Xiang-Xin, L.Chun-Ge // Forensic Identification., 1988. – №38 (6). – P. 277-284.
6. Криміналістичне дослідження слідів рук: [Науково-практичний посібник] / [Дубовий О.П., Лукашенко В.Я., Рибалко Я.В. та ін.]: за заг. ред. Я.Ю. Кондратьєва. – К.: Атіка, 2000. – 296 с.
7. Ashbaugh, D. R. Quantitative-Qualitative Friction Ridge Analysis: An Introduction to Basic and Advanced Ridgeology / D. R. Ashbaugh // CRC Press: Boca Raton. – FL, 1999. – 224 p
8. Scientific Working Group on Friction Ridge Analysis, Study and Technology (SWGFAST), September 2009. – P. 3-18.

Яковенко О.М., Садченко О.О.

ПОНЯТТЯ, ВИДИ, ЗМІСТ ЕКСПЕРТНОЇ МЕТОДИКИ

Будь-яка наука оперує певною системою понять. Правильне і однозначне їх тлумачення має особливе значення, оскільки дає систему життєво важливих прецедентів і є емпіричною основою як для створення загальної теорії науки, так і для узагальнення певних практичних рекомендацій і є необхідною умовою правильного застосування наукових положень.

Термін «методика» застосовується в криміналістичній літературі давно, він став звичним і у мові судових експертів. Однак, як показав аналіз наукової і методичної літератури, а також опитування практичних працівників в галузі судової експертизи, однозначного, загального визначення поняття «експертна методика» не має і цей термін тлумачиться

криміналістами не завжди однаково.

Такого напрямку питання досліджували, зокрема А.І. Вінберг, Д.М. Мирський, О.Р. Шляхов, М.Е. Бондар, А.О. Полтавський.

Саме поняття методика багатьма науковцями тлумачиться по-різному. Наприклад, у радянській енциклопедії методика визначається, як «сукупність способів, методів, прийомів для систематичного, послідовного, найбільш доцільного проведення будь-якої роботи» [1, с. 314]. Укладачі довідника основних термінів судових експертиз вважають, що методика експертизи – це «система методів, прийомів, технічних засобів», що використовуються при вивченні об'єктів судової експертизи для встановлення фактів, які відносяться до предмету певного роду, виду і підвиду судової експертизи [2, с. 43].

Тепер звернемось до основних визначень експертної методики в криміналістичній літературі. Наприклад, О.Р. Шляхов розуміє експертну методику як «систему наукових методів, прийомів і технічних засобів, які використовуються для вирішення поставлених питань» [3, с. 7]. На думку В.С. Мітричева, методика експертного дослідження – це «цілеспрямоване і системне використання сукупності прийомів і методів, з найбільшою ефективністю, що приводить до вирішення питань певного роду» [2, с. 18].

Аналіз наукової і методичної літератури в цьому питанні показує, що термін «методика» в судовій експертизі застосовується в таких значеннях:

- система правил, загальних положень, які стосуються способів вирішення завдань, методів дослідження, що використовуються як в певній галузі експертизи в цілому, так і в певних її родах, видах;
- детально розроблені програми, способи вирішення експертних завдань певного типу в залежності від об'єктів і поставлених питань;
- план, схема проведення конкретного експертного дослідження, тобто, методика вирішення експертного завдання, яке складається експертом при проведенні кожної окремо взятої експертизи.

Підводячи підсумки вищезазначеному, можемо запропонувати таке визначення експертної методики.

Експертна методика – це програма вирішення експертного завдання, що складається з послідовних практичних і розумових дій, спрямованих на пізнання властивостей і передбачаючи для цього застосування системи певних методів і засобів дослідження.

В теорії і практиці судової експертизи виділяють: загальні, типові, окремі експертні методики, а також методики конкретного експертного дослідження.

Загальна методика являє собою систему правил, загальних положень, що стосуються способів вирішення завдань, методів дослідження, що використовуються як в експертній галузі експертизи в цілому, а також окремих її родах, видах.

Типові методики – це програми, розроблені для вирішення завдань певного типу в залежності від досліджуваних об'єктів і поставлених питань.

Окремі методики – призначені для вирішення експертних завдань,

проміжних завдань (підзавдань) експертного дослідження.

Методика конкретного експертного дослідження – являє собою план, схему проведення конкретного експертного дослідження, вирішення конкретного завдання, вона складається експертом при проведенні кожної окремо взятої експертизи.

Як уже зазначалося, в криміналістичній літературі не існує одноманітного значення поняття «експертна методика», однак жодне з визначень не обходиться без вказівки на структуру методики, на складові її елементи.

Для того, щоб глибше зрозуміти суть значення термінів, з'ясувати призначення і принципи функціонування будь-якої системи, необхідно, в першу чергу, звернутися до аналізу її структури.

При розгляді питання про структуру загальної, типової і окремої методики експертного дослідження, з'ясовується, що кожна методика з цих видів має свої особливості, однак у кожній з них можна виділити:

- описову частину, до складу якої входять відомості, що відносяться до досліджуваних об'єктів, їх властивостей і ознак;
- процедурну частину – це дії суб'єкта дослідження, що являють собою певний перелік дій експерта, необхідних чи бажаних для вирішення певних експертних завдань.

Структура експертної методики, що відображає основні етапи її реалізації, які поставлені в логічній послідовності, може бути представлена у такому вигляді:

- експертне завдання;
- об'єкт дослідження;
- сутність методики;
- перелік підзавдань (для складної методики);
- найменування конкретного підзавдання;
- об'єкт дослідження для експертного підзавдання;
- принципи вирішення підзавдання;
- сукупність ознак (характеризуючи об'єкт);
- перелік обладнання, матеріалів і реактивів;
- послідовність дій експерта;
- формулювання висновку експерта;
- основна література, яка використовувалась.

Запропонована структура типової експертної методики в багатьох випадках відповідає історично складеним традиціям експертної практики державних спеціалізованих експертних установ.

Функції експертної методики утворюють, так звану, систему функцій до складу яких входять:

1. Цілеспрямовуюча – ця функція полягає у тому, що методика являє собою спосіб досягнення основної мети дослідження – вирішення експертних завдань;
2. Системоутворююча – ця функція забезпечує внутрішню єдність і структурний зв'язок елементів методик між собою, а також певним чином

систематизує, упорядковує процес дослідження при проведенні конкретної експертизи;

3. Прогностична – знання експертом методики дозволяє передбачати результат дослідження, а для суб'єкта наукової діяльності – в тому, що створені в процесі розробки методики іноді дозволяють прогнозувати результати експертних досліджень;

4. Прагматична – методика, що сприяє оптимальній організації процесу дослідження в конкретних практичних умовах;

5. Управлінська – упорядковує дії експерта, обумовлює і спрямовує їх;

6. Оцінююча – методики, які використовує експерт впливають на формування його оціночних суджень, внутрішнього переконання;

7. Засвідчувальна – експертна методика, що викладена у висновку є однією із гарантій достовірності, доказовості висновку експерта;

8. Пізнавальна – експертна методика сприяє набуттю нових знань.

Всі ці функції взаємопов'язані між собою, а також взаємозалежні з основною функцією експертної методики. Основна функція експертної методики полягає у тому, що методика являє собою спосіб досягнення основної цілі експертного дослідження – вирішення експертного завдання та підзавдання.

Таким чином експертна методика розглядається як основна категорія теорії судової експертизи і як вид практичної діяльності експерта, який за допомогою цієї методики отримує нові знання, щодо обставин кримінального провадження.

Список використаних джерел

1. Большая советская энциклопедия [текст] / 2-е изд. – М., 1954. – Т.27. – С. 314.

2. Митричев В.С. Общее положение методики криминалистического идентификационного исследования материалов документов [текст]. / В.С. Митричев // Труды ВНИИСЕ. – М., 1971. – Вып. – С. 18.

3. Шляхов А.Р. Некоторые проблемы и пути развития криминалистической техники судебной экспертизы и правовой кибернетики [текст]. / А.Р. Шляхов // Труды КНИИСЕ. – М., 1977. – Вып. 2. – С. 7.

Яковенко О.П.

МІЖНАРОДНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЕКСПЕРТНОЇ СЛУЖБИ МВС УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Одним з важливих напрямів діяльності Експертної служби МВС України є міжнародне співробітництво, що великою мірою сприяє розвитку експертної діяльності, зростанню ефективності проведення експертно-криміналістичних досліджень, упровадженню системи управління якістю, розширенню низки використання наукових методів, обміну передовим досвідом експертної практики тощо.

Міжнародну діяльність Експертна служба МВС України здійснює вже більше 15 років як в межах співпраці з експертно-криміналістичними підрозділами ближнього і дальнього зарубіжжя, так і європейської інтеграції,